
Onderwijsconcept

Theologische Universiteit Apeldoorn

Samenvatting

Typering van de opleiding

De opleiding als geheel (is):

- **Wetenschappelijk**

Dat betekent dat de student:

- aan het einde van de opleiding beschikt over een stevige basiskennis van theologie vanuit gereformeerd perspectief,
- geleerd heeft het wetenschappelijke instrumentarium van de theologische wetenschap te gebruiken en
- in staat is tot een kritische reflectie op en een creatieve bijdrage aan de theologische wetenschap.

- **Gericht op de praktijk**

Een student kan zijn kennis en vaardigheden ook toepassen voor kerk, christelijke organisaties en de maatschappij als geheel. Daarom is het belangrijk dat een student gevoelig is voor de context van de huidige samenleving waarin kerk en gelovige zich bewegen.

- **Draagt bij aan persoonlijke vorming**

Het ontwikkelen van gaven en capaciteiten van een student, evenals het stimuleren van geestelijke groei, is een integraal onderdeel van de opleiding.

Visie op onderwijs

Het onderwijs kenmerkt zich door:

1. **Doorlopende leerlijnen**

Er is voldoende continuïteit en er is een logische opbouw in de opleiding. Opbouw zit niet alleen in kennis maar ook in vaardigheden die de student worden aangeleerd.

2. **Actief leren**

Er wordt gekozen voor onderwijsvormen die de student uitdagen om zelfstandig en kritisch met de theologie als wetenschap bezig te zijn.

3. **Leren van en met elkaar**

Docenten en studenten zijn aan elkaar gegeven om met elkaar en van elkaar te leren. Dit betekent dat er oog is voor elkaar en dat er volop ruimte is voor interactie in de gekozen werkvormen.

4. **Groeien in zelfstandigheid**

Het onderwijs wordt zo ingericht dat gedurende de opleiding de student steeds zelfstandiger met de theologie leert omgaan en dat in de praktijk ook zal doen.

5. **Zoeken naar meer dan het gewone**

De student wordt gestimuleerd om buiten de eigen kaders te denken en een onderzoekende houding te ontwikkelen. Waar mogelijk wordt de student gestimuleerd om verdieping en verbreding te zoeken die verder reikt dan het normale onderwijsprogramma.

De student

Dé TUA-student bestaat niet. Daarom wordt geprobeerd zo goed mogelijk af te stemmen op de specifieke behoeften en omstandigheden van studenten. Juist gegeven het feit dat de studentpopulatie zo divers is, wordt waar mogelijk maatwerk aangeboden, begeleiding gegeven, tot zelfreflectie aangezet en wordt de student gestimuleerd de interactie met anderen en andere denkbelden aan te gaan.

De docent

De TUA docent wordt getypeerd door twee kenmerken:

- Hij¹ laat zien hoe hij in trouw aan de bijbel en de belijdenis van de kerk, zijn vak beoefent met een open instelling.
- Hij brengt in wat hij in kerk en samenleving aan expertise heeft opgedaan.

¹ Waar in het onderwijsconcept wordt gesproken over 'hij', kan ook gelezen worden 'zij'.

Er worden drie rollen voor de docent onderscheiden:

1. De docent tijdens college

De docent kan goed college geven. Hij kan deze structureren, kan verbanden aangeven en staat open voor vragen van studenten. Hij weet daarbij studenten mee te nemen in nieuwe gedachtegangen en confronterende visies en daagt de student uit daarin stelling te nemen.

2. De docent als expert

De docent is een professional die goed thuis is op zijn eigen vakgebied, daar enthousiast over is en kritisch naar zijn eigen theologiebeoefening kan kijken.

3. De docent als begeleider

De docent is een identificatiefiguur, hij is kritisch naar zichzelf en heeft een open houding, hij begeleidt studenten ook buiten de colleges in hun studie en waar mogelijk ook op het persoonlijke vlak. De docent kent zijn studenten, geeft ze in toenemende mate ruimte en zoekt samen met de student naar ontwikkeling in studie en persoonlijke vorming die bij die specifieke student past.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	2
INLEIDING	5
1. TYPERING VAN DE OPLEIDING	6
1.1 PROFIEL VAN DE UNIVERSITEIT	6
1.2 DOELEN VAN DE OPLEIDING	7
1.3 BEROEPSPECTIEVEN	8
2. VISIE OP ONDERWIJS	9
2.1 DOORLOPENDE LEERLIJNEN	9
2.2 ACTIEF LEREN	9
2.3 LEREN VAN EN MET ELKAAR	9
2.4 GROEIEN IN ZELFSTANDIGHEID	10
2.5 ZOEKEN NAAR MEER DAN HET GEWONE	10
3. DE STUDENT	11
3.1 KENMERKEN TUA STUDENT	11
3.2 BETEKENIS VOOR DE OPLEIDING	11
4. DE DOCENT	13
4.1 KENMERKEN TUA DOCENT	13
4.2 DOCENTROLLEN	13
BIJLAGE 1 - DUBLINDESCRIPTOREN	14
BIJLAGE 2 - EINDTERMEN MASTER	15

Inleiding

Het streven naar een houdbaar onderwijsconcept is een hoge eis. Dit neemt niet weg dat de wens hiernaar legitiem is. Met dit onderwijsconcept wil de TUA uitdragen waar zij voor staat met het onderwijs. De docent heeft daarin een belangrijke rol. Het concept moet passen binnen het kader van het doel van de opleiding, met de student als uitgangspunt.

Waarom de visie en uitgangspunten zijn opgeschreven, is o.a. van belang voor de accreditatie van de opleiding. Nog belangrijker is dat het docenten een handreiking geeft bij het samen vormgeven van het onderwijs. Die handreiking kan ingezet worden bij 'grote zaken' als de opbouw van het curriculum, maar ook in het 'klein' bij het vormgeven van een college(reeks). **Het onderwijsconcept dat hier ligt is een werkdocument, een vertrekpunt.** Het kan een gebruikshandboek worden als erover wordt gesproken door studenten en docenten en zij zichzelf er in herkennen.

Het onderwijsconcept is in 2009 tot stand gekomen vanuit de jaargesprekken, gesprekken in de Opleidingscommissie en met docenten. Er is gekozen voor een onderwijsconcept waarin goed uitvoerbare onderdelen uit algemene onderwijskundige concepten zijn verwerkt.

Het onderwijsconcept heeft meerdere functies:

- Het is aansturend voor het ontwerp van de opleiding, de organisatie van het leren en het begeleiden daarvan, de didactiek.
- Het heeft invloed op de opleidingscultuur. Immers datgene wat je beoogt, zal ook zichtbaar moeten zijn in de opleidingscultuur.
- Het is een referentiekader voor veel beslissingen en gedragingen in het proces van leren en onderwijzen.

Opbouw onderwijsconcept

In hoofdstuk 1 wordt de opbouw van de opleiding weergegeven. Vervolgens komen in hoofdstuk 2 de kernpunten van het onderwijs aan bod. Dit hoofdstuk is daarmee de kern van het onderwijsconcept. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt stilgestaan bij de actoren in het onderwijs, respectievelijk de student en de docent.

1. Typering van de opleiding

De missie van de universiteit, de doelen van de opleiding, de kenmerken van wetenschappelijk onderwijs en mogelijke beroepsperspectieven worden in dit hoofdstuk beschreven. Ze geven een typering van de opleiding aan de TUA.

1.1 Profiel van de universiteit

Visie

Dankbaar voor Gods zegen over onze universiteit als theologische opleiding van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, willen wij ons inzetten voor de ontwikkeling van de gereformeerde theologiebeoefening. Ons hartelijk verlangen is bruikbaar te zijn voor de voortgang van het Evangelie van Jezus Christus en daarbij ook van betekenis te zijn voor de samenleving. Wij leiden mensen op tot het ambt van predikant of tot een andere dienst in Gods Kerk en Koninkrijk en verrichten wetenschappelijk theologisch onderzoek. Daarnaast verlenen wij diensten aan en verzorgen opleidingen voor kerken en christelijke organisaties.

In dit alles hopen wij de ontwikkeling van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de eenheid van de Kerk van Christus te bevorderen.

Eigen karakter

Het eigen karakter van de TUA is met steekwoorden kernachtig weergegeven in onderstaande tabel.

Hoger doel	Gewaagd doel	Kernkwaliteiten	Kernwaarden
Waarvoor bestaat de TUA?	Waarheen gaat de TUA?	Waarin blinkt de TUA uit?	Waarvoor staat de TUA?
academische vorming van theologen, met name predikanten	breed gereformeerd theologisch instituut met internationale verbindingen en uitstraling	Bijbelonderzoek en kennis van de Reformatie en haar geschiedenis met concentratie op studie van de bronteksten	wetenschappelijke kwaliteit
denktank voor gereformeerde visie op cultuur en samenleving		een context waarin wetenschap en persoonlijke gelovige betrokkenheid samengaan	dienst aan kerk en samenleving confessionele grondslag én oecumenische openheid

Denktank

Naast het opleiden van predikanten en theologen wil de TUA ook een bijdrage leveren aan het doordenken van sociaal-culturele kwesties die spelen in de samenleving van vandaag, vraagstukken in en buiten de kerk, en een bijdrage leveren aan de bevordering van de theologische wetenschap in het algemeen. Als het gaat over de maatschappelijke relevantie van de theologie is het vooral van belang dat de theologie zich bij haar leest houdt. De theologie heeft ook vandaag alleen een boodschap als ze verstaanbaar en indringend van God en zijn Woord weet te spreken in deze tijd! Vanuit deze basishouding streeft de TUA ernaar mee te doen in de debatten die in wetenschap en samenleving worden gevoerd.

Netwerk gereformeerde theologie

De TUA is ervan doordrongen dat het beoefenen van gereformeerde theologie in een complexe maatschappij als de onze een zaak is die vraagt om een open samenwerking tussen theologen en andere wetenschappers. Samen met andere instellingen van gereformeerde signatuur willen wij

ons inzetten voor een vitale gereformeerde theologie die ook vandaag nog relevant en waardevol is.

Bestudering van de bronteksten

Een belangrijk kenmerk van onze opleiding is de gerichtheid op de brontekst. De TUA leert de studenten zelfstandig de bronnen te bestuderen, te interpreteren en te toetsen op relevantie. Daarbij functioneert de Bijbel als de belangrijkste, gezaghebbende bron. De omgang met de Bijbel heeft een geschiedenis van verstaan en toe-eigening – in kerk en theologie – voortgebracht die een eigen stem en betekenis heeft. Gezien haar eigen traditie en expertise krijgen aan de TUA met name Reformatie en Nadere Reformatie in onderwijs en onderzoek verhoudingsgewijs veel aandacht.

Wetenschappelijke kwaliteit

Onder de kwalificatie 'wetenschappelijk' verstaan wij de instelling en werkwijze van een onderzoeker die via een kritische benadering van de materie, met inachtneming van alle beschikbare data (inclusief brontalen/teksten) en in discussie met eerdere of andersoortige resultaten van onderzoek, op zelfstandige manier een evenwichtige en vernieuwende visie op een helder gedefinieerd vraagstuk poogt te ontwikkelen. Bij het serieus nemen en zo onbevagen en eerlijk mogelijk benaderen van teksten en andere data zijn wij ons bewust, dat ons vertrekpunt het geloof in de God van de Bijbel is, de Vader van Jezus Christus, die ons door zijn Geest verlicht. Dat juist dit vertrekpunt ons dringt om de werkelijkheid kritisch-wetenschappelijk te onderzoeken, is een overtuiging waarvan de kracht en validiteit in de praktijk moet blijken en die steeds zakelijk beargumenteerd dient te worden.

Dienst aan kerk en samenleving

Aan de TUA wordt in onderwijs en onderzoek niet alleen gevraagd wat de tekst eens betekende, maar evenzeer wat de tekst nu betekent. De vertaalslag naar het heden vindt plaats in een breed georiënteerde doordenking van de Bijbelse boodschap voor de thema's en problemen van onze tijd. Daarbij worden ook actuele samenlevingsvragen als verantwoorde omgang met het milieu en een rechtvaardige verdeling van de middelen van deze aarde in het oog genomen.

1.2 Doelen van de opleiding

Studenten die de studie aan de TUA volgen, worden zowel wetenschappelijk toegerust als praktisch-geestelijk gevormd. Dit betekent dat de TUA als doel heeft studenten wetenschappelijk op te leiden zodat zij voorbereid zijn op een plek in de samenleving en de kerkelijke gemeente. De afgestudeerde:

- heeft een wetenschappelijk goed niveau,
- is bekend met de hedendaagse kerkelijke praktijk en wat er in de samenleving leeft en kan daarin beroepsmatig functioneren en
- heeft tijdens de studie een groei in zijn persoonlijke vorming doorgemaakt.

Wetenschappelijke toerusting

Centraal in universitair onderwijs staat 'kennis'. De afgestudeerde heeft een gedegen kennis van de gereformeerde theologie. Hij moet in staat zijn een gefundeerde opinie over belangrijke theorieën te formuleren. Gaandeweg de studie doet hij vaardigheden op van relevante methoden en technieken van onderzoek. Na afloop van zijn studie moet een student in staat zijn tot kritische reflectie op de behandelde leerstof. Hij heeft daarbij een onderzoekende houding. Hij is ook in staat nieuwe kennis te genereren en hij beschikt over het vermogen zijn kennis in te zetten voor kerk, christelijke organisaties en de maatschappij.

**"Onderwijs geven is niet alleen een emmer vullen,
maar juist ook een vuur aansteken"**

Gerichtheid op de praktijk

De gerichtheid op de dienst in de kerken gaat gepaard met een open oog voor de context van de huidige samenleving waarin kerk en gelovige zich bewegen. Daarbij is oog voor wat er binnen de

kerken leeft een belangrijk aspect. De kerkelijke en maatschappelijke relevantie vormen om die reden onderdeel van het onderwijs aan de TUA. Studenten leren vaardigheden om praktijkgericht om te kunnen gaan met zaken in kerk en samenleving. Studenten leren daarvoor reflecteren op hun eigen doen en laten en verbinden daaraan ook consequenties voor de praktijk.

Persoonlijke vorming

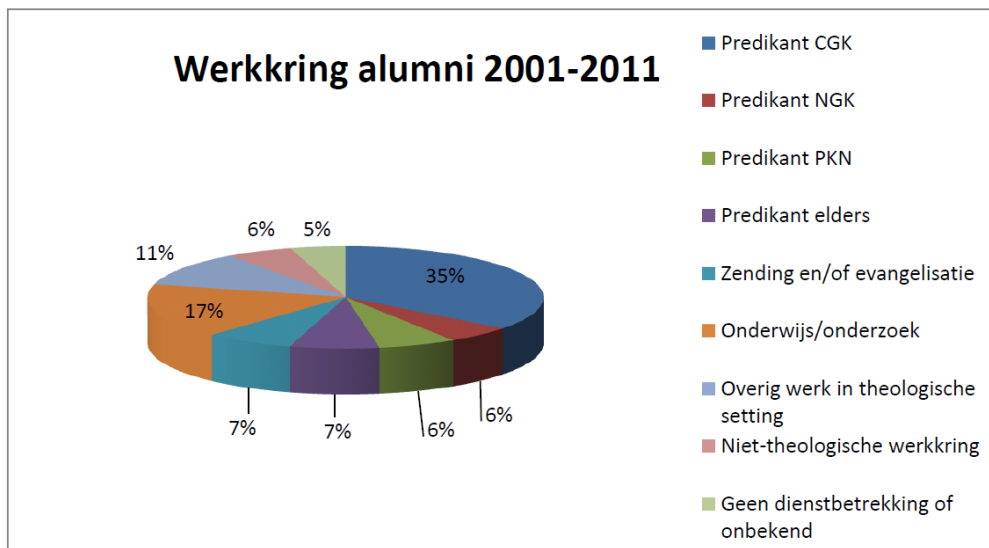
Persoonlijke vorming wordt op de TUA niet als apart onderdeel van de studie gezien, maar is onderdeel van het gehele onderwijs(klimaat). Er is oog voor de ontwikkeling van gaven en capaciteiten in alle vakken en tijdens de gehele studie. Geestelijke groei is nodig voor de dienst in de kerk en samenleving.

De eisen die de overheid stelt aan het eindniveau van de bachelor en master zijn beschreven in de Dublindescriptoren (zie bijlage 1). Deze zijn gerelateerd aan de eindtermen van de opleiding (zie bijlage 2).

1.3 Beroepsperspectieven

Wanneer een student de master theologie heeft afgerond, is hij of zij breed inzetbaar. De opleiding leidt primair op tot predikant in de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK). Daarnaast zijn er andere beroepsperspectieven al dan niet met extra bijscholing. Het blijkt dat afgestudeerden tevens werkzaam zijn als godsdienstleraar, pastoraal medewerker, geestelijk verzorger, wetenschappelijk theoloog, jongerenpastor, zendeling, missionair werker, bijbelvertaler of gemeenteopbouwer.

De onderstaande tabel geeft inzicht in de diversiteit aan werkkringen waar de alumni van de TUA werkzaam zijn.

[Figuur: werkring alumni TUA 2001-2011]

2. Visie op onderwijs

De visie op leren en onderwijs geeft aan hoe het leren van de studenten wordt begeleid. Uitgangspunt hierbij is: wat maakt dat studenten goed leren en wat maakt leren leerrijk?

De kernpunten in het onderwijsconcept zijn:

- a. Doorlopende leerlijnen.
- b. Activerend onderwijs.
- c. Leren van en met elkaar.
- d. Groeien in zelfstandigheid.
- e. Zoeken naar meer dan het gewone.

2.1 Doorlopende leerlijnen

In de loop van de jaren dienen de studenten te vorderen in een steeds meer complex en diepgaand niveau van beheersing van eindtermen. Samenhang en een duidelijke opbouw in het studieprogramma is daarom belangrijk. Dit wordt bewerkstelligd door vanaf het begin van de studie samenhang te realiseren in studieonderdelen, opdrachten en projecten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van leerlijnen.

Een leerlijn wordt geïntegreerd in of bestaat naast de basisvakken, die het fundament vormen voor de theologieopleiding. Omdat wordt opgeleid tot een wetenschappelijk eindniveau wordt een leerlijn wetenschappelijke vorming ontwikkeld. De student is aan het eind van de studie in staat een wetenschappelijk stuk te schrijven en te presenteren. De (deel)vaardigheden die hiervoor nodig zijn, worden gedurende de studie aangeboden en aangeleerd.

2.2 Actief leren

Actief leren heeft tot doel het stimuleren van een academische studiehouding van de student. De onderwijsvormen moeten de student uitdagen om zelfstandig en kritisch met de theologie als wetenschap bezig te zijn. Van belang is dat de student aangesproken wordt om actief met de leerstof om te gaan. De hiervoor relevante activiteiten zoals het uitwerken van individuele en groepsopdrachten, kritisch luisteren en notities maken, discussiëren, referaat houden, opgaven oefenen etc., impliceren een afwisseling van activerende werkvormen. In principe zijn alle werkvormen zo ingericht dat zij voorbereiding- en verwerkingstijd achteraf vergen, ook bij hoorcolleges.

2.3 Leren van en met elkaar

Docenten en studenten zijn aan elkaar gegeven om met elkaar en van elkaar te leren. De sterke binding tussen docent en student en studenten onderling is een bijzonder en gekoesterd kenmerk van de universiteit. Er is oog voor elkaar. In de opleiding komt dit tot uitdrukking door bijvoorbeeld het mentoraat, het werken in groepen en tijdens de themadagen en integratiecolleges, waarin studenten en docenten elkaar in een informele sfeer ontmoeten.

Leerprocessen ontstaan en worden onderhouden door de interactie tussen de docent en zijn studenten en tussen studenten onderling. In de klassieke onderwijsbenadering blijft de interactie veelal beperkt tot het stellen van vragen door de docent en het geven van antwoorden door de studenten. De docent is de spil waar de interactie om draait. Echter, leren van en met elkaar betekent dat de leraar de interactie niet alleen in stand houdt, maar studenten ook leert zelfstandig en kritisch te reflecteren op datgene wat ingebracht wordt. De docent helpt de student de juiste vragen te formuleren en daarin de essentie van de problematiek te verwoorden.

2.4 Groeien in zelfstandigheid

Wanneer een student in de eindfase van zijn studie is gekomen, dient hij zowel als wetenschapper als beginnend professional in voldoende mate zelfstandig te kunnen functioneren. Wanneer hij aan het begin van zijn studie staat, mist hij (of beheerst hij in mindere mate) de daarvoor benodigde kennis, inzichten, vaardigheden en houding. Daarom zal hij in toenemende mate moeten komen tot zelfsturing en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Daarom is de studie opgebouwd van docentsturing naar gedeelde sturing, om te komen tot zelfsturing van de student.

Docentsturing: Hierbij stuurt de docent het leerproces van de student door zelf de inhouden vast te stellen, informatie over te dragen; de doelen te expliciteren; uitleg te geven; het leerproces te structureren door vragen, opdrachten en controle; door de wijze van colleges geven.

Gedeelde sturing: Hierbij wordt het leerproces zowel door de docent als door de student gestuurd. Voorbeelden zijn: ruimte voor gedeeltelijk eigen leerstofkeuze en keuzetaken laten maken.

Zelfsturing door student: Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld werken vanuit opdrachtgestuurd leren met veel ruimte voor zelfwerkzaamheid en zelfontdekking. Het kiezen van eigen vakkenpakket en daar – in overleg met de docent – zelfstandig invulling aan geven. Het zelf informatie verzamelen, verwerken, beoordelen en presenteren. Een eigen bijdrage leveren aan het onderwijs en het onderzoek van de docent; en zelf eigen onderzoek uitvoeren etc.

Dit betekent niet dat de verantwoordelijkheid van de docent afneemt. De docent stimuleert en faciliteert de student bij het zelf verantwoordelijkheid nemen voor het leerproces. De rol van de docent verandert naar mate de studie van de student vordert. Doordat de student zich steeds zelfstandiger ontplooit, zal de docent steeds meer begeleider worden. Van sturend naar motiverend en meer aansluitend bij de keuze van de student. Dit betekent niet dat de docent overal in meegaat; de docent draagt tot aan het einde van de opleiding medeverantwoordelijkheid voor de leerweg van de student. De student moet leren om voor zijn eigen deel de volledige verantwoordelijkheid te dragen (denk aan inzet, studiediscipline) maar de docent blijft verantwoordelijk voor de begeleiding die bij deze processen kan plaatsvinden.

2.5 Zoeken naar meer dan het gewone

Voor het onderwijs geldt dat de docent de studenten kennis laat maken met inzichten van 'buiten'. Daarbij daagt de docent de student uit, stimuleert hem tot het verwoorden van een eigen mening en zet hij studenten aan het denken. Zo leert de student om buiten de eigen kaders te denken en ontwikkelt hij een onderzoekende houding. Hierbij gebruikt de docent zoveel als mogelijk (eigen) onderzoek.

Daarnaast worden studenten uitgedaagd -waar mogelijk- extra taken of opdrachten uit te voeren. Die extra stof kan zich kenmerken door verdieping of verbreding van de reguliere stof. De docent heeft hierin een signalerende rol: als hij ziet dat een student meer aan kan en interesse ergens in toont, kan hij hierop anticiperen door extra stof of opdrachten aan te bieden.

3. De student

Er wordt zo veel als mogelijk rekening gehouden met de kenmerken van de student, zodat er onderwijs wordt aangeboden dat aansluit bij de student.

3.1 Kenmerken TUA student

Dé TUA-student valt niet onder één noemer te brengen. Er is een grote verscheidenheid aan studenten. Wat ze wel gemeenschappelijk hebben is een bepaalde geestelijke instelling. Ze leven mee met hun kerkelijke gemeente, dienen God in zijn Koninkrijk én ze zijn naar Apeldoorn gekomen om theologie vanuit gereformeerd perspectief te studeren.

Voor het overige vertoont de studentenpopulatie een bont palet. De volgende verschillen springen in het oog:

- Studenten verschillen in leeftijd. De ene student is 18 jaar en stroomt direct vanuit het vwo in, de andere student is 35 en heeft al een andere studie afgerond en ervaring in werken. Dit betekent dat er verschil is in levenservaring, maar ook verschil in ontvankelijkheid voor de lesstof. De oudere student heeft doorgaans een goed beeld van wat hij wil met de studie theologie. Een jongere student heeft het doel veelal minder duidelijk voor ogen. Dit kan consequenties hebben voor de mate van motivatie voor de studie.
- Er is een groot verschil in vooropleiding². Dit betekent dat er verschil kan zijn tussen studenten in mogelijkheden tot reflectie, conceptualisatie of verschil in zelfsturing. Hoogopgeleiden kunnen meestal goed conceptualiseren, maar op het punt van zelfreflectie loopt dat uiteen.
- Oudere studenten hebben doorgaans hun werk of gezin naast hun studie en zullen daardoor niet 40 uur per week aan hun studie kunnen besteden. Jongere studenten die een eerste studie volgen hebben die tijd veelal wel. Dit betekent dat oudere studenten vaker een aangepaste studieroute willen volgen om werk, studie en gezin te kunnen combineren.
- Lid van en actief bij de studentenvereniging of niet. De ene student kiest er voor om betrokken te zijn bij het gehele studentenleven, de ander bezoekt de universiteit vooral voor studieactiviteiten.
- Het beroepsperspectief van de student heeft invloed op de manier waarop de student in de studie staat. De ene student zal snel het einddoel willen bereiken, de ander zal zich breder willen oriënteren.

3.2 Betekenis voor de opleiding

Bovenstaande kenmerken hebben consequenties voor de opleiding:

Studieroute

Hiermee wordt de studievoortgang van de student bedoeld. Studenten die naast hun studie een baan hebben, kunnen een eigen studieroute volgen. Voor studenten met werkervaring of een eerdere opleiding is er oog voor de kennis en kunde die ze al bezitten. Er worden dan waar mogelijk vrijstellingen verleend.

Begeleiding

Met name de jongere student die na het vwo aan de studie begint, heeft in het begin sturing en begeleiding nodig. Zowel in het leren studeren als in het evalueren of de studie wel bij hen past. Het is belangrijk dat deze studenten (vooral in het begin) directe feedback krijgen op hun handelen. Dat betekent o.a. dat er naast summatieve beoordeling ook formatieve beoordeling plaatsvindt³. Daarnaast is er in de eerste jaren intensief contact met de studentmentor, de mentorhoogleraar en de studieadviseur. Deze begeleiding is erop gericht om met de groter wordende zelfstandigheid om te gaan.

² Bijvoorbeeld: een afgeronde academische opleiding, hbo(-propedeuse). Daarnaast is er nog differentiatie in talen: wel of geen Latijn en/of Grieks.

³ Een formatieve toets (tussentoets) wordt bijvoorbeeld afgenomen bij het vak Hebreeuws.

Reflectie en ontwikkeling

Met name voor de onervaren student kan gelden dat het reflecteren op eigen houding, eigen interesses en mogelijkheden niet vertrouwd is. Hij moet leren inzien wat hij al kan en wat hij nog moet leren. Opdrachten kunnen de student uitdagen om te reflecteren. Maar ook de student met meer levenservaring zal vaak nog moeten leren reflecteren op het eigen handelen en daaraan consequenties verbinden voor de eigen houding en het handelen.

Leren van en met elkaar

Juist de diversiteit van studenten maakt het leren van en met elkaar zeer waardevol. De wijze van onderwijs geven kan hieraan een bijdrage leveren (bijv. groepsopdrachten, peer-assessment). De student beschikt aan het eind van de opleiding over sociale vaardigheden. Vormen van samenwerking en activiteiten die samen georganiseerd moeten worden, kunnen dit stimuleren.

4. De docent

In dit hoofdstuk worden aspecten beschreven die passen bij een goede docent.

4.1 Kenmerken TUA docent

Er zijn een aantal kenmerken beschreven die de TUA docent typeren.

De TUA docent...

- laat zien hoe hij in trouw aan de bijbel en de belijdenis van de kerk zijn vak beoefent met een open instelling.
- brengt in wat hij in kerk en samenleving aan expertise heeft opgedaan.

4.2 Docentrollen

De docent kan op verschillende momenten of onderdelen in de opleiding diverse rollen aannemen. Er worden drie rollen onderscheiden: de docent tijdens college; de docent als expert en de docent als begeleider.

De docent tijdens college...

- legt verbanden met andere vakken in de studie en legt daarbij het doel van het vak in het geheel van de studie uit.
- sluit aan bij thema's en onderwerpen die spelen in de wereld en bij de student. Hij weet wat de student al kent en kan en daarbij aansluiten.
- neemt studenten mee in nieuwe gedachtegangen, bespreekt confronterende visies, stelt prikkelende vragen en gaat discussies aan waarbij de student wordt uitgedaagd stelling te nemen.
- stelt vragen en staat open voor de vragen van studenten.
- legt verbanden in de literatuur.
- brengt structuur aan in de colleges en gebruikt een heldere opbouw.
- is thuis in de leerstof.

De docent als expert...

- handelt professioneel op zijn vakgebied. De kennis en didactische vaardigheden van de docent en de begeleiding die de docent daarbij geeft, is belangrijk. Niet alleen de opgegeven literatuur van een vak, maar ook de verdieping van een onderwerp tijdens een college wordt behandeld.
- is gemotiveerd de studie en zijn vak vorm te geven. Hij is in staat om studenten te enthousiasmeren en te inspireren voor het vak. Hij heeft niet alleen oog voor zijn eigen vakken, maar ook wat van belang is voor de gehele studie en de student op dat moment.

De docent als begeleider...

- heeft een voorbeeldfunctie, is een identificatiefiguur. Hij kijkt kritisch naar zijn eigen functioneren en heeft een open houding.
- is zichtbaar en aanwezig voor studenten. Hij is daartoe bereikbaar. Het is van belang dat de docent de studenten kent en daarom activiteiten onderneemt waarin ze samen werken.
- heeft er oog voor dat de student met zijn sterke en zwakke kanten wordt toegerust voor zijn toekomstige beroepsuitgang.
- weet hoe verschillend studenten leren en sluit daarbij aan.

Doceren met hart, hoofd en handen

Bijlage 1 - Dublindescriptoren

De eisen die de overheid stelt aan het eindniveau van de bachelor en master.

	Kwalificaties bachelor	Kwalificaties master
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.
Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.

Bijlage 2 - Eindtermen master

Eindoelen De afgestudeerde...	Eindtermen De afgestudeerde...
1. is in staat tot zelfstandig bronnenonderzoek.	1. beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 2. kan gebruik maken van hulpmiddelen als internet en databases. 3. heeft vaardigheden in het exegetiseren.
2. gaat zelfstandig om met relevante theologische literatuur en begrippen.	4. is in staat zelfstandig relevante theologische literatuur te verzamelen, te bestuderen, te evalueren en te verwerken. 5. kan op de verschillende terreinen op adequate wijze theologisch-wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's interpreteren en toepassen.
3. heeft grondige kennis van en inzicht in de bijbelse, ecclesiologische, systematische en praktische vakken.	6. heeft grondige kennis van en inzicht in de Heilige Schrift, de geschiedenis van kerk en theologie, de christelijke geloofsleer en ethiek, en de principiële praktisch-theologische bezinning. 7. heeft kennis van het missionaire en diaconale aspect van het gemeente zijn.
4. is in staat om theologie te bedrijven in de bredere context van dit vakgebied.	8. kan bij zijn theologisch onderzoek de mogelijkheden van inbreng van andere wetenschappen naar waarde schatten en benutten. 9. is in staat op basis van basale kennis van en inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling, en in het bijzonder van jongeren, hun gaven te ontdekken en de ontplooiing ervan te stimuleren. 10. beseft dat er culturele en sociale verschillen tussen mensen en leeftijdsgroepen zijn en weet deze in positieve zin te gebruiken.
5. weet zijn theologische kennis en vaardigheden vruchtbaar te maken voor kerk en samenleving.	11. weet zijn theologische kennis en vaardigheden te integreren in een gereformeerde levensovertuiging. 12. kan preken maken die schriftuurlijk en confessioneel zijn en kan de liturgie daarop afstemmen. 13. is bereid en in staat in zijn prediking rekening te houden met maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij. 14. kan op adequate wijze als theoloog reageren op en meewerken aan een oplossing van problemen die vanuit kerk en samenleving om een antwoord vragen. 15. is in staat in een multiculturele samenleving het evangelie te verhelderen, te verdedigen en te verbreiden.
6. kan door middel van een schriftelijk werkstuk een wetenschappelijke visie presenteren.	16. toont door de vervaardiging van een schriftelijk werkstuk als vrucht van eigen onderzoek in staat te zijn tot initiële beheersing van een wetenschappelijke theologische probleemstelling. 17. kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbare probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie. 18. kan zijn visie op bevredigende wijze presenteren en verdedigen tegenover een kritisch forum. 19. kan zich in woord en geschrift helder en goed uitdrukken.
7. weet op verantwoorde wijze zijn theologische kennis en vaardigheden te vertalen naar een mondelinge of schriftelijke presentatie voor een niet-theologisch gespecialiseerd publiek.	20. kan verantwoord leiding geven aan de eredienst. 21. kan een verantwoorde presentatie verzorgen van hetgeen hij heeft voorbereid. 22. beschikt over verschillende (o.a. pedagogische en didactische) vaardigheden om catechese te verzorgen en beheerst de daarvoor benodigde werkvormen. 23. kan de eigen geloofsbeleving op een zuivere wijze communiceren, zowel binnen als buiten de kerk. 24. kan de normen en waarden die aan zijn handelen ten grondslag liggen verhelderen.

<p>8. heeft zich een geestelijke instelling en psycho-sociale attitude verworven om op adequate wijze leiding te kunnen geven en pastoraat te bedrijven in de gemeente en andere kerkelijke of maatschappelijke instanties.</p>	<p>25. heeft inzicht in groepsprocessen binnen de gemeente. 26. is in staat pastorale gesprekken te voeren. 27. (her)kent de grenzen van het pastoraat en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. 28. heeft visie op, kan leiding geven aan gemeenteopbouw. 29. kan adequaat inspelen op verscheidenheid in de gemeente. 30. kan conflicten analyseren en op positieve wijze hanteren. 31. beheerst verschillende vergadertechnieken. 32. kan leiding geven aan en is in staat medeverantwoordelijkheid te dragen voor de beleidsmatige processen binnen de plaatselijke gemeente c.q. het bredere kerkelijke leven. 33. is bereid en in staat tot reflectie op eigen houdingen en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen. 34. is bereid en in staat vorm te geven aan een goed (geestelijk) klimaat in een groep en is in staat soepel in te spelen op diverse situaties. 35. is bereid zich in te leven in ervaringen en belevingen van anderen en weet dit zo te verwerken in het pastorale gesprek, dat zij kunnen groeien in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.</p>
<p>9. heeft een geestelijke instelling die getuigt van de liefde tot de Here God, zijn Woord, zijn dienst en zijn gemeente.</p>	<p>36. is zich bewust van zijn missionaire roeping. 37. beschikt over empathisch vermogen en communicatieve vaardigheden om in de omgang met de ander vorm te geven aan zijn roeping. 38. heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.</p>

